

ԽԱՐԻՃԻՅԷ 12 ՅՈՒՆԻՆ

ԽԱՐԻՃԻՅԷ

Ֆիկարո նամ ֆրանսերէն զազե-
թատա, չէօյլէ օգուտնու տուր:

«Եստիքը, չու կէշէն սէնէ զարփըն-
տա վուգու պուլան թապիրէրի տիգ-
մէքէ, նէ ալէա պիր պահս հուտուլէ
կէշմէքտէ տիր:

«Եւիլ Օրիվիէ — Պիլ, պու մուհա-
րէպէ, Եւրէյիմիգտէ պիր աղբըլըգ
հիտ իթմէյէրէք պաշարմագտաեղ:

«Մ. Բուէ — Իթալիալըար, աւա
Բոմանա կիրմէյէքէքէք տիր:

«Լը Պէօֆ — չաթթիմ, թօղու քլարըն
գօրծալարընա վարընճանա տաղ տա-
խի, հէր խուտուտա, մուհարէպէ իթ-
մէյէ հազըր պիր հալտէյիգ:

«Բրուսիալը միրիլիմ վոն չօլթէյի
— 1870 սեպտեմբերին 15ինճի կիւնիւ,
Մ. տը Ժիրարտէնին խանէսի բէնչէրէ-
լէրինին ալթընտան կէշէճէյիմ իշին,
Երկիրմի պին ֆրանս պուս թաթարըմ:

«Խմբէրաթօր կիլիսօմ — Պէն, ֆրանս-
տա էհալիսի իւգէրինէ մուհարէպէ իթ-
մէյէյիպ, իլլա, Եւրօլէստա գարշը մու-
հարէպէ իթմէյէքտէյիմ:

«Թրօշիւ — Բարիս կուվէրնօրու, աւ-
լա թէպիմ օլմանտագ տըր:

«Բ. Օ. Շըմիտ — Ասքէրէր, զայէթ
ալէա սուրէթտէ կէրի տիւշալիլէր:

«Ժէնէրալ Տիւքրօ — Բարիտէ, ես
ֆաթիհ մագալմընտա, եսխոտ էօլիւ
օլարագ ալթէթ իտէճէյիմ:

«Բան — Տայիմա Գոմիւն ասքէրի-
լինտէ գալաճաղըմ տըր:

«Տէլէսքիլ — Վէրալլ ասաքիրի
իւգէրինէ աթէշ իթմէյէքէք քէյիթի ի-
շին, Եւ:

«Մէքէրիւր վալէրի իթմէյէքէք իւր-
տէն գօլայ պիր չէյ օլմագ իտի:

«Տիւքրէյիլ, Պոնարարթ թարաֆիլիլէ-
րի, Բրուսիւ չըար, Բարիտէ թէպիմ
օլմանար, վէ Գոմիւնիթլէր, հէրսիտէ,
այնի սուրէթտէ վալար իթմիլէր տիր:

«Լաքին Մ. Ժիւլ Ֆալլըն, օլ պապ-
տէ տիլէրէլէրին ալմիշ օլմագ, ին-
քեսար գալուլ իթմէյ պիր չէյ տիր:

«Ժիւլքի մէքգոմ, իւր կէնա վալէր-
տէ պուլունմուշ տուր:

«Գ. Գալէալարըմըգտան թէք պիր
թաշ, վէ մէմալիլիլիլիլիլ տալի պիր
բարմագ եէր պիլէ վիլմէյիլ:

«Չ. Պօրաճալար միլլէթ մէճի-
սինտէ իթմիլի վալի տիր: «Ալմանտա-
լըլարը, ուգուն միւտտէթ մէմալիլիլ-
միլլտէ պէլլէթմէյիլիլիլ:

«Ֆրանտալ իճրա օլունան ինթի-
խալար հէնկիտմընտա, էհալէթլէր-
տէ պուլունան ասքէրէր տալի, ճիւմ
հուրիէթ թարաֆտարը օլան առամ
լարա գալարընը վիրմիլէր տիր:

«Մ. Թիլէր, Ժէնէրալ Ֆէտհէրպի
Շըլլըլլ, օրտունուն թանգիլիլ զըմ-
նընտա, միւմալիլիլ Ժէնէրալ իլէ,
թամ իւր ասաթ միւքալէմէ կիլմիշ
տիր:

«Մէյլէտիլինէ կէօրէ, Մ. Կամպէթ-
թա տալի մէքէրի մառտէ հաղգըն-
տա, Մ. Թիլէր իլէ ուգուն պիր միւքա-
լէմէտէ պուլունմուշ, վէ օրտունուն
թանգիլինէ տայիր պիւսպիլիլիլ եէ-
նի պիր ուտուլ իւրնընը, միւշարիլէյ-
հէ թագաթմ կիլմիշ տիր:

«Պօրտո չէհրինէ թախիս գըլընան
ֆրըգայի օրտունուն գոմանտանլըլը,
Ժէնէրալ Պիսօնուն էլինտէն ալընպ,
Ժէնէրալ ա Օրէլ տը Բալաթինէ վիլիլ-
միշ տիր:

«Սիլէր զաղէթալը, մէքէրի ալլի
մէմալիլիլիլ հաղգընտա, աթիտէքի
միւթալէտէ իթմիշ տիր:

«Ժէնէրալ Պիսօնուն էրիգտէն տիւշ-
մէսինին սէպէպի նէ տիր:

«Մէքգոմ, քէնտի գոմանտալը
թաճընտա պուլունան ասաքիրէ պիր
էմրնամէ տաղըլթըրտա, մէմալիլին
էմրնամէ իտէպէ պուլունմուշ, աւ-
նագ, հիւքիւմէթին, ճիւմհուրիլիլիլ
թաճընտա գալարընը իլէ թէնմիլիլ
քէնպ իտէր օլմանընը, նամուսու սու-
րէթտէ, քէնտիլէրէ պէնան իլլէմիշ
տիր:

«Մէքգոմուն ճիւնհալը, պու մու-
տուր:

«Էլիէր պու իտէ, պիլգէ պուլունտա
թէնմէթիլ իտէճէք պիր չէյ Կօգ Կուր
չիւնքի գալթէն քէնպի չէօհրէթ իթմիշ
օլան պիր նաղարաթթա միւքալէթ
իթմիշ օլմագլըգ թարիլիլ սաթըլըր:

«Մէքէրիւր նաղարաթթա շունտան ի-
պարէթ տիր:

«Պիր ճիւմհուրիլիլիլ օրտունուն ի-
լէ, պիր ճիւմհուրիլիլիլիլիլ օլմագ,
լարին Գէն-Գէնիլիլ Բու-Ֆիլիլիլ պուլուն-
տէճէք:

«Խալարէյի հիւքիւմէթ պաշընտա
պուլունանլարըն հէրսիտէ, Գըրալլըգ
թարաֆիլիլիլ. . . հէրսիտէ իմբէր-
թօրուգ թարաֆիլիլիլ տիրէր:

«Ժէնէրալ Վիմբէլէն, պիր միւտտէթ-
տէն պէրու, ֆրանտա չարպիլէ նաղը-
րընա իպրաթիլլէմէքտէ իմիշ քի, Մէ-
տան թէպիլիլիլիլիլ թաճըլ թէնգէք-
քիւրէ ալմագ իւրէ, պիր հարպ տի-
վանը թէնգէլիլ կիլէսին տէյի:

«Ժէնէրալ Վիմբէլէն, Մէտանտա
Մագ-Մահմուն վուրուլմարնտան
տէր հալ սանա միւմալիլիլիլիլ եէրի-
նէ կէշէն, վէ Մէտան թէպիլիլիլիլիլ
չարթմանտիլիլ իմիլալտան Ժէնէրալ
տըր):

«Սաղսոնա Գըրալլըլըլըն իւլի-
թաթիլ օլան Տընգտէն չէհրինին, իւշ
գըթա պիլիլիլ մէյալարըն իմիլիլիլ
տէյիլիլիլ, պիրիլիլին, «Ալմանտա իմ-
բէրաթթու», վէ տիլիլ պիրիլիլին
տալի, «Բէնէն Սլիլլըլ» (սաղսոն-
ա) վէ տիլիլլըլիլին տալի, «Պիլ-
մարը» վէ «Մօլթէ» իմիլիլիլ վիլիլիլիլ
տիր:

«Վիլէնտալի Մ. Ջէն նամ Ս-
վըթթիլալ զաղէթալը, Բարիս Գոմիւ-
նիլին ճիւնտէթլէրինին, մէտա ու սէ-
նա իլէ քէնտի զաղէթալընտա նաղը-
նա պէնան կիլմիշ օլմանը իլլին, տէօրթ
այ մահալարիլիլիլ, վէ մահալարիլիլիլիլ
հէնկիտմընտա, այտա պիրէր կիւն աճ
պըրագըլմանա հիւքիւմ օլունմուշ տուր:

«Բարիտէ Եանմիշ օլան խանէլէ-
րին վիրանէլէրի գաղըլթըրտա, հա-
լէա ինսան լաշէլէրի պուլունմագտա
տըր:

«Յօպուրի Սէնթ (նօրէտէ նօմէրօ 3
խանէնին մախգէնիլիլին, սէքիլ նէ-
ֆէր էօլիւ թէնէլիլ չըգարըլըլ տըր:
Քէզալիլ Մէյիս գալարտունուն եր-
գըլըլ օլան եէր ալթը իղպէսինտէ,
իւշ նէֆէր գօմիւն ասաքիրիլին թէն-
լէրի չըգարըլըլ տըր:

«Թալմըլ զաղէթալը, ֆրանտա
հիւքիւմէթլինին Ալմանտալէ Էօմէյէ-
ճէք հարպ թալմիլիլիլ ծիլիլար ֆը-
րանքը, ինկիլիլ լիլարը հիւտալը իլէ
Էօմէնտիլիլ, պիր աթէմ, պիր տա-
գըլըլտա 1000 տաթա ինկիլիլ լիլարը
սայմագլա, վէ կիւնտէ 12 տաթ չա-
լըլմագլա, անճագ 222 կիւնտէ մէք-
քիւր մէպալըլ թէնգէլիլ իտէպիլիլ տէ-
միշ տիր:

«Քէզալիլ, մէքէրի մէպալը ինկի-
լիլ լիլարը օլարագ հէրսի պիրտէն
թարթըլթըրտա, 1368 թօնէլաթօտան
ղիտտէ կէլէճէք տիր:

«Միւ ճիւմէպիլ Ամիրիլիլիլ Ալէք-
սան էհալէթի հուտունտա պուլուն-
ան եէրիլիլ սիւտալարըն, մէքէրիլ է-
հալէթին պաղը մահէլլէրինէ հիւճու
իթմէք նիւնէթի իլէ, պիլիլիլ պիր
գուլիլիլ թոլարըլ, վէ զաղէն խու-
տուլէթ կէօթիլլէրիլ տալի իթմէյէ
պալարըլ օլտու գալարընտան, Միւ ճիւմ-
էպիլ Ամիրիլիլ հիւքիւմէթիլ, օլ պապ-
տէ լաղըլ կէլէն թէտարիլիլիլիլ հար-
պիլիլին իճրալընը Էմր կիլմիշ տիր:

«Իթալիա գըրալը Վիլիլիլ Էմմա-
նուէլ հաղըլէթլէրինին թէպիլիլ կիլմէք
իլլին իթալիլիլիլ ճէսիմ չէհրիլլէրինին
չէհրիլ Էմիլիլիլիլ պու տէֆա Բոմանա
միւմալէլիլ կիլմիլիլիլ վէ գըրալը միւ-
միւշարիլիլիլիլ, պուլարա ինթապէն
«Էյ միւսիլէր, ալթըլ իթալիա պիր-
լէպիլ տիր, նիհաէթիլ Բոմանալարը,
վէ հէր նէ քի գուհուր իտէճէք իտէ
իթիլին, ալթըլ էլտէն պըրագմանա-
ճաղըլ» տէտիլիլիլ սօնրա, Էսպագ
Սարալէնա իւլիլիլիլ թաթիլ թաթիլ չէհրիլ
չէհրիլ Էմիլիլին ինթապէն, «ալթըլ
թաթիլին ինթալա օլմագ տըր» տէմիշ
վէ աղապիլիլիլ Բոմա տարիլիլիլիլ
նու հօճալարը կէլմիշ օլուպ, պուլա-
լըլ թէքիլիլիլիլ ֆաթա իլէ գալարըլ
կիլմիլիլիլիլ սօնրա, «Կէօրտիլիլիլ մի
տաթիլարըլ, ուտուլ վէ միւտալէրտա-
նէ թալիլ իլէ նաղըլ իթալիլիլ թէն-
քիլ իտէպիլիլիլ տէմիշ տիր:

«Ֆրանտա օրտունուն ինթիլա-
մընա տայիր ֆրանտանըն, Բաթիլիլիլ
գաղէթալըլ աթիլիլիլ մալիլիլիլիլ նէլը
կիլմիշ տիր:

«Սիլհալ ալթընտա պուլունմագ տ-
ալարիլին մըգտարը 3600000 նէֆէր,
վէ քէտիլիլ ասքէրիլին տալի տալի
9000000 նէֆէրտէն իւլարէթ օլուպ,
հարպ Էանարնտա, ֆրանտա, մէյա-
նը մուհարէպէ պիր միլլէն իլլիլիլ
պին նէֆէր ասքէր սէֆգ իտէպիլիլիլ
տիր: Ասքէրիլ իլլալմէթիլ հէնագ
մալիլիլիլ տէյիլ իտէ տէ, ֆագաթ իտ-
լաճ վէ ուտուլիլ ճէտիլիլ իւլէրինէ
միւտտէթիլ գալիլ զարփընտա ասքէր
թալիլիլիլիլիլիլիլիլիլիլիլիլիլիլիլիլ
պուլունան ասաքիրիլ ինթալէթիլ, իւշ
սէնէ օլմագըլ զանն օլունտուր:

«Ալէրիլիլիլ Պարալիլիլ գըլթա-
լը զաղէթալարընտան պիրիլ, պու տէ-
ֆա աթիլ իլլալմէթիլիլ պիր ֆըր-
գա տէրճ իթմիշ տիր: չէօյլէ քի մէ-
մալիլիլ մէքէրիլիլիլ Բաղադըլըրու
չէհրինտէ էլիլիլ Երիլիլիլ պիր Եա-
լընը թէնգէլիլ իթմիշ վէ անաղըլ թա-
պիլիլիլ միւքէմիլ պիր մալիլին խու-
թուն Եալմագտա օլուպ, մէքգոմէ
իլլիլ տէֆա էլլէնէրէք, իլլա տէֆալտէ
գըլ վէ Էրէք օլարագ օն նէֆէր էլ-
լալա տօղալմիշ վէ իլլիլիլ տէֆա էլ-
լէնտիլիլիլ Եալընըլ պիր գըլըլ տօղ-
մուշ տուր: Պու օն պիր նէֆէր չօճուգ-
լարտան տօղան 117 նէֆէր թօրունա-
լը վէ պուլարըն 400 գալար էլլալա-
լարը, Եանի ինթիլիլիլ գալընը թօ-
լունուն թօրունա Եալմագտա օլուպ,
պուլարըն տալի 300 չօճուգլարը վէ
80 թօրունալըլ վար իմիշ, տիլէք տիր
քի պու սուրէթլէ պու գարընը հա-
միլէ օլան 133 կէլիլիլիլիլիլ պէրապէր
պիլիլիլ ֆաթիլիլիլ, 1043 նուֆուտ
տան իւլարէթ տիր: Պիլիլիլ անալա-
լընըն Ելլիլ վէլալէթիլիլիլ քեաֆֆէ-
սի, պիր մահալլէ թէնգէլիլիլ իտիլ,
իճրալիլ մէնպրէթ վէ շալիման իտէր-
լէր իմիշ:

«Մօքրուտան Եաղըլթըլընա նէ-
ղարէն, Մօքրուտա իճրալը մուսալ-
մէմ օլան սանայիլ վէ ֆիւնուն սէրիլ-
սինէ, մէհուր Բուսիա իմբէրաթօրու

պէօյիլ Բէթթունն քէնտի էլլէրի ի-
լէ ինշա իթմիշ օլտուլը Բիւտտէ քա-
Երըլ տալիլ թալիլիլիլիլիլ ալայ իլէ
նաղըլ օլունմագ իմիշ:

«Մէքէրիլ Բիւտտէ, պէօյիլ Բէթթ-
ունն Էսքիլ Բէթթըրալարտա վաղը
խանէսի տէրունիլիլիլ պուլունմագ, Բու-
սիալը կէմիլիլիլիլիլ, Բուսիա տօնան-
մալըն տէտէսի տէնիլիլ իմիշ վէ
պուլունուն պաղա ուֆագ Բիւտտէլէր-
տէ ճէլլ օլունմագ, Մօքրուտա քըմա-
ղը տէրունիլիլիլ պիր ուֆագ Բիւտտէ
տօնանմալը թէնգէլիլ օլունմագ վէ
չայըն քէնարընա հէր պիր լէվագիլիլ-
թը իլէ պիր տիլիլիլ տիլիլիլիլ իմիշ:

«Գօրէսթօնտան Սիլիլիլիլ զաղէ-
թալընտա չու վէճ իլէ օգուտնուշ
տուր:

«Մ. տը Պայսիլ, պու տէֆա, Ալլըս-
թիլիլիլ վէլիլիլիլ հուգուլունտա իրալա
կիլմիլիլիլ նութուլ միւնապէթիլ իլլէ
տէյիլ Եալընըլ քըրէնտը Պիլմարըն,
իլլա, ֆրանտա, ինկիլիլիլ, Սալ-
սօնտա վէ Պալիլիլ Էլլիլիլիլիլիլ տա-
լի թէպիլիլիլիլիլիլիլիլիլ կիլմիշ
տիր:

«Ժուրնալ տը Լիւն զաղէթալը
աթիլիլիլ թէքիլիլիլիլ նէլը կիլմիշ
տիր:

Նիս 12 յուլիս 1871

Մահը հալին օլունմու կիլմիլիլիլ պօ-
րալը վէ մալիլիլիլ օլմուշ տուր:
Շէօյլէ քի պիր պէօյիլիլ, չէհրիլ տօլա-
չարագ, Եալարըն Կարիպալիլ, նա-
պէտա օլունն ֆրանտա, Էօրիլիլիլ
ֆրանտալար, Էօլիլիլ լըֆէպըլ, պալ-
լըլըլըլալ տըր:

«Մէքգոման ֆէստալիլիլիլ, պէօյ-
լէճ պաղըլըլ չաղըլըլտան սօնրա
կիլիլիլ պիրտաթըլըլըլ նամ ֆրանտալ միւ-
թէլ իմիլիլիլիլ գալմ իլէ վուլունար:
Կիլիլիլ պիրտաթըլըլտէն պիրիլիլ, ճան
լէքիլիլիլ տէ տիր:

«Տալլէ գալար. Ալլէլլա, պիր չօգ-
հէթիլիլիլիլիլիլ իլէ ալթ ու կիրիլիլ
օլունտու:

«Գալիլիլ պիրիլիլիլիլիլիլ նէղարէն,
Բէնիլիլիլ զաղէթալըն միւլիլիլիլ
պուլունարըն իլլիլիլ պուլունմագտա
տըր:

«Վէրալլալ թէվգըլ օլունմուշ
վէ հարպ տիլիլիլ հուգուլունտա չըգա-
ճագ օլան գալարըն իլլիլիլ, 1848
սէնէսի յունիս այը իտանընտա պիւ-
լիլիլ իլէ օլմուշ Օրիլիլիլ իմիլիլիլ պիր
գալարըն պուլունմագտա տըր: Մէր-
գուլմէ, էլլիլ իւշ չաղըլընտա վէ սա-
նալըլ, տալիլ մէյալիլիլ օլուպ, պու
տէֆա, չալընըլ սիլհաճ վէ միւհիւմ
մալըլ հարպիլիլ օղալարըլ օլմագ
թէօհմէթիլ իլէ ալթ ու կիրիլիլ օլուն-
մուշ տուր:

«Պունտան Երիլիլիլիլ սէնէ մուգա-
տէմ, Օրիլիլիլ գալարըն քէնտի մահէլ-
լէսինտէ Թէրէլա խալիլ թէմիլիլ օ-
լունտու իտի:

«Յունիս ալընտա գուհուր իտէն ուլ-
գունտուլըլըլըլըլ հէնկիտմընտա, Սէն
ժաղ մահէլլէսինտէ, Սէն Միլլէլ քէօր-
իլիլիլիլ, վէ Վիլլէլ Պուգըլըլ մա-
հէլլէսինտէ պիր թագըմ մէթէրիլ Եա-
լըլմարընա Եալարըլ իթմիշ, վէ Սէն
Միլլէլ քէօրիլիլիլիլ, պիր սաաթ-
տան զիւտտէ թիլիլիլ պալալթմիշ
վէ ալալարըլ տալիլ, Էրէք գըրտա-
ֆէթիլիլիլ կիրիլիլ, Սէն Սէլլէն քիլի-
սէսինէ կիլիլ օրթալըլըլ արպէտանա
վիլիլիլ իլլին Եանիլըն չալընըլ չալըլըլ
տըր:

«Խանըն Էօնիլ ալընտըլ տա, մէք-
գուլմէ օն սէնէ մահալարիլիլիլ հիւքիւմ
օլունմուշ վէ նաղըլ քի կէօրիլիլիլիլ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Խառքիւղ, 10 յուլիս 1871

Տէր,

Ձեր Ազգայեանը չէի տեսած : Տե-
սայ :

Ասի մեծ գէպը մ'եղաւ ինձ հա-
մար : Ոչ ոք դռնէ մը ներս աշխարհ
մէջ մտնած ու անտի աշխարհ յու-
սարից դուրս ելած է :

Նոյն օրը մի քանի ուրիշ վարժա-
րաններ ալ տեսնեմ էի : Ճշմարտեան ը-
սելու համար, վարժարաններ տեսայ՝
որք ուրիշ բաներ չէին այլ ճշմարիտ
սպանդանայներ, ապագայի ստոյգ գե-
րեզմաններ :

Հակապատկերն խիստ անհրաժեշտ
տարրերով թիւնն անհաւն էր :

Միմիայն իդալան սեռի վարժա-
րաններու վրայ խօսելով, կան այն-
պիսիներ՝ ուր գեւա այս սեռի մարդ-
կութեան այս ազնիւ ու ամենակարե-
ւոր տարրը, նախապաշարմանց անցուկ
վանդակին մէջ, իրեն կանանդներու
ապագայ արձան կը կրթուի, ողջ տ
խր կոչման, ողջ տ իւր իրաւանց ու
պարտուց :

Նոյն օրը, ազգային դաստիարա-
կութեան սանդղակն ատիկադմաներէն
քայլ առ քայլ վեր ելնելով, հասայ
յԱզգայեանն : Ոչին վերջինը սանդղակն
գլուխը կը գտնուէր. անկէջ վար ինչ
խորութիւնն :

Ոչինչ կենացու մէջ քան զճշմար-
տութիւն առաւել սիրած եմ. ասի այն
կուսքն եղած է՝ որում յաւէժ իմ
խունկս եմ բնծայած :

Ազգայեանի մէջ իրականացած տե-
սայ ինչ որ միշտ վաւարած եմ տես-
տել գեղեցիկ սեռին դաստիարակու-
թեան մէջ : Այն այցն ինձ համար ա-
պագայի մէկ յայտնութիւնն եղաւ :

Ոչինչ է դաստիարակութիւն մը,
երբ գէպ յիւր նպատակն չուզողի,
երբ չպատասխանէր այն պիտոյնց՝ որք
զայն կարեւոր են լրացած :

Երբ գեղեցիկ սեռը սիրահար, ա-
մուսին և մայր ըլլաւ. դիտու միմի
դաստիարակուի, այդ կրթութիւնն
անկողնու երկունք մ'է, և անտի ծը-
նողը՝ վրժած մը անկերպարան :

Գաստիարակութիւնը՝ որ կը տրուի
Ազգայեան վարժարանի մէջ՝ է ինչ որ
կը պահանջեն դարձում ու ազգին պի-
տոյքը :

— Ազգայն դաստիարակութիւն մը,
զերծ այն շղթայներէն զորս ազգա-
կութիւնն ու նախապաշարմանք են դար-
նած, դաստիարակութիւն մտայ և
սրտի, ուսումն կրող իրաւանց ու պար-
տուց, պարտաւորութիւն մը մեծ ու
բարձր կոչման մը :

Ստուգիւ չգիտեմ ինչ խորհրդով
ազատութիւնը միտաւար կը համարին
իդալան սեռին կարգ մը մարդիկ՝ որք
զայն անդու արական սեռին համար
կը պահանջեն :

Միմիայն պատճառներն միշտ միեւ-
նոյն արդիւնք կը ծնանին :

Գրեթէ միշտ ամեն բան ինչ որ է
բնական կարգին մէջ՝ նոյնն է նաեւ
բարոյականին մէջ : Բնական ու բարո-
յական աշխարհներն միեւնոյն օրինօք
կը վարին. ինչ որ ճշմարիտ է միայն
համար, չկրնար սխալ ըլլալ միայն
համար :

Եթէ բոլոր, եթէ մարմինը, եթէ
նիթական մարդը աճման ու կատարե-
լութեան համար ազատութեան պէտք
ունին, նոյն պէտքն ունին նաեւ հոգին,
նաեւ բարոյական մարդը իւր բարոյա-
կան զարգացմանն ու կատարելութեան

համար : Եւ եթէ ճշմարիտ է սա արա-
կանին համար, ինչո՞ւ չըլլայ նաեւ իդա-
կանին համար՝ որ միեւնոյն Արարչին
ձեռակերտն է և կենաց միեւնոյն օրի-
նօք ստեղծուած է :

Սեպմէ՛ տունկ մը. — այլ չաճիր, կը
թօշնի : Կապէ՛ նորածին մանկան մ'ան-
դամները. — տէ՛ն տկար ու խեղ կը մը-
նաց : Ճնշէ՛, կապէ՛ հոգին. — տունկին
պէս կը խամրի, վտանակալ բարձրագէշ
ամբառնալու, և մանկան պէս հրէշ մը
կըլլայ ժանտառտեղի, վտանակալ զօ-
րեղ և գեղեցիկ տճկուն :

Ինչ է բարոյական բնուածք, երբ
մարդն անկախ չէ : Ինչ է առաքինու-
թիւնը, երբ մարդն ազատ չէ զայն ը-
ներու և զայն չընելու : Կրն՞ համեա-
տութիւնը ցնորք մը չէ՞, երբ բռնի է
այն և ոչ իւր ինքնիշխան կամաց հե-
տեւութիւնը : Վանդակներն ինչ ան-
բարոյականութեան ճիւղերն կը ծած-
կեն իրենց ետեւ, և համեատութեան
քողին տակէն ինչ լպիւր աչք կը հա-
յին շատ անգամ :

Կրնն աւելի շատ անբարոյական է
այն երկիրներուն մէջ՝ յորտ արանց բըռ-
նապետութիւնը ստոր համար բանտեր
չկան ու բանտապահներ կարգած է,
քան յայնս՝ ուր ազատ է ու արձակ :

Եւ, քանի որ բնութեան մէջ չի օ-
րէնք՝ որ չունենայ իւր պատիժը իրեն
գէժ՝ գործուած յանցանքի մը համար,
բոլոր այս երկիրներուն մէջ, մարդն,
զինքն անբարոյական ընելով, կրնայ
իւր գործին ընդ գիտաբարութիւնը
(նշանակեմ), այն է ինքն ևս անբա-
րոյական է եղած. քանի որ ստեղծու-
ցած է զայն՝ որ միայն կարող է զինքն
ազատ ու մեծ գործել, ստեղծուած է
և ինքն, ու մարդով զայն ջանքն որ իւր
հոգեւոր բնականութեան է, կորացած է
ինքն իսկ ու խաւարի մէջ կը խաղա-
սի : Կրնն լուծած է իւր վրժածը :

Կրնն զինքն բարոյական էակ մը
ընել, կրնն զնա քող համեատութեան
ունենայ փոխան քողարկեալ անհա-
մեատներու, ազատ ըլլէ կրնն :

Կրթութիւնն առանց ազատութեան
թիւնի է և մեքենայներ ու կապիկներ
միայն արտադրելու յատուկ :

Երբ ազատութիւնը կը միանայ կըր-
թութեան հետ, ունի ամեն կրնն իւր
բարձրանայ այն վտեմ՝ ճակատագրին
յորտ սահմանած է զայն բնութեան
Արարչը : Եւ ամեն բնութեանը կը
վերաշինի ու կ'ազնաւանայ բարոյապէս,
և մարդկութիւնը ի հիմանց և ի խո-
րայ կը յեղաշրջի ի լուսն, ի գեղեցիկն,
ի ճշմարտան :

Տէր, Ազգայեան վարժարանի մէջ
տեսայ ինչ որ ոչ ոքեք տեսած էի :
այն է ազատ կրթութիւն մը և կըրթ-
եալ ազատութիւն մը :

Ո՛հ, ինչ է կրնն, երբ նա կը դաս-
տիարակուի, երբ նա կ'ուսանի թէ ինչ
է ինքն, երբ իւր մեծութեան ու կոչ-
ման զգացումն ունի և երբ ինքզինք
տէր կ'զգայ իւր ապագային :

Մի՛ բարդատեղ զայն այն ողբէտ կը-
նոյ՝ հետ՝ որ չի լսել աչքը վերջինը՝
գլխահակ ծանրաբեռն ճակատագրի
մը ներքեւ՝ զոր անողբքելի կը կարծէ,
միշտ տոկմը կը նկատէ, և իւր աչքը
երբեք՝ ազատ ու անհոգ երկիրք
գիտած չունին :

Միմիայն ու միւսոյն մէջ ինչ կայ ան-
շարի, հրեշտակ մ'է մին, միւսն մահ
է ցուրտ, գեղեցիկ ծածկութիւն մը ներ-
քէ :

Գեղեցիկ էր տեսնել գեղահաս օրի-
որդներ ու համեատ համարձակու-
թեամբ մը իրենց սեռին իրաւանց ու
ազատութեան նկատմամբ վիճարանե-

լը լսել իրենց ազատ ու լուսաւոր գա-
ղախները, ազնիւ ու վսեմ՝ զգա-
ցումները, և օրինաւ բնականութեամբ
մը, իրենց Տեսչին բոլորովին համա-
խորհած, անոր, իրեն իրենց հօրն բա-
րոյական գաղափարն ու իրաւունց անյագ-
ու հետաքննի ունեցողքը :

Ստուգիւ, Ազգայեան վարժարանը
մեծ ապագայի մը սրբոսան է :

Թո՛ղ հոն դաստիարակեն յառահաս
աչքը. առ այն դաստիարակեն վճար
հոգիներ : Նա Հայուն յաւայ աստղն է :

Երբ դուրս կեղծի այդ նախական
սեմէն, կ'ըսէի ընկերսն, «Հայութեան
ապագային վրայ հաւատք չունէի, հի-
մայ հաւատք ունիմ» :

Եւ արդարեւ Ազգայեան սանտահիք
Հայ ընկերութեան մեծ վերանորոգիչ-
ները պիտի ըլլան : Մեծ յեղափոխու-
թիւն մը ընելու կոչուած են նորա
Հայութեան ճակատագրին մէջ :

Եւ յեղափոխութիւնները՝ որք կըր-
լան կանանց ձեռքով գրեթէ միշտ ան-
վերջալ են :

Ազատութեան, հայրենեաց և մարդ-
կութեան սիրոյ, գեղեցիկն, բարեւոյն
ու արդարին վեհ ու մեծ զգացումն
ըն՝ որովք այսօր իրենց հոգիքը կը տու-
գորտին, վաղիւ երբ մայր ըլլան, հա-
զարաւոր մատաղ սրտերու պիտի հա-
զորդեն :

Իրենց մէկ խօսքը, մէկ ժպտը,
մէկ շունչը, փիլիսոփայներու եւ օ-
րէնագիրաց ընել չկրցածը պիտի ընէ :
Կաթին հետ պիտի տան բարոյական
կեանքի սնունդը. հոգեւոր ճարտարա-
գործներ, հոգիներ պիտի շինեն. ինչ
որ ունին գեղեցիկ լինեանս՝ յայնա
պիտի գործեն և ինչ որ նոքա պիտի
գրեն՝ ոչ ոք պիտի զօրէ ջնջէ :

Նոր սերունդ մը պիտի կոչուեն ու
բոլոր սիրտը պիտի բարոյալեն յանուն ա-
մենայնի՝ որ կայ յերկրի բարի, ճշ-
մարիտ, վսեմ :

Ո՛հ, եթէ Հայութիւնը ապագայ
մ'ունի, այսպիսի վարժարաններու մէջ
կերկնուի այն :

Տէր, արժանի է բոլոր ազգին և
բախտագիտութեամբ : Ընդունեցէ՛ք և
զիմն :

Եթէ իմ տկար ձայնն կարենար լը-
սել ըլլալ և զոյն ինչ խրախուս ազ-
գեւ ձեզ, կը գոչէի, յարատեւեցէ՛ք :

Ինչ կայ մեծ քան ձեր գործը, ըլլա
տարածել և ապագայ վերաշինել մե-
ծագործութեանց մեծագործութիւնն
է :

Ներկայն յաճախ կոյր է և ազաւը-
նորհ. ապագայն միշտ արդարագետ :

Եթէ ազատութիւնը և ատելութիւ-
նը ձեր անջն իրենց սեռ ու մտաւ առ-
բարտակը կանգնել կը ճգնին, մի՛ վը-
հատիք, քայլեցէ՛ք. քայլեցէ՛ք միշտ,
և այդ ամբարտակը միշտ կհաշնէ, ձեր
քայլից առջեւ պիտի կործանի :

Վայ անոնց՝ որք յաւայ վառարան
մը կուզեն չիմոյցանել, և քանի որ
զայն չենք, որ ապագայից է ցուրտան-
ջեր աչքը անքիթիմ յառեցէ՛ք յա-
պագան : Պատիւ զոր նա ձեր ճակտին
համար պատարան ունի, թող ձեր
քայլերն ըլլայ :

Ապագայն մէջ ձեր բաժինը փառք
պիտի ըլլայ, իսկ ձեր ոտկաց կ'ապա-
սեն ամբի և նախատինք :

Միտք բարեւալ :

Ձեր բարեկամը
Ռ. Յ. Պէրպէրեան

Անճի՞ Գ. Ս. Ս. Ս.
ԿԱՐԱՊԵՏ Տ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գաղաթատ Բնակչական Բազարին
Նո. 29 իսկ խանութնալ :

— Պիլիբիմ :
— Մէղքեր խապէլէր... մէղքեր խա-
պէլէր... Բոպէրի Լանարիցէ աշխտ տիր-
ւէր :

— Պիլիբիմ :
— Նիմա, բէք ֆէնա խապէլէր առա-
մալըդա թէ համարի խապէլիւնիսն :
— Սէյրի :
— Բոպէրի... Բոպէրի... :

Լաքին Պարթիւթ «Բոպէրի» ան-
րա սէյրիցէ ճէլինի, հիւ պիւ սուրէթէ սէյ-
րիցէ մէջմէջ : Վէ ճէլինի, աղբը աղբը պա-
շտնը իւղէրիստե աղաթը ընտապա իւղէն,
հէման տէնչէլի թեւակիլ իւղէն. գրգռնի,
սոսուց, վէ մէրմըրլարի ճէմանի սիւզմէք-
տէ խոի :

— Սէյրի, տէտի մէրգու մէ թէրքուէն :
— Բոպէրի... Բոպէրի... Էօմիւն տիր-
— Էօմիւն տիր, տէտի Կոթէրին տա-
խի, շաշգըն մաղաւնիտա աղս խոլը կիպի-
վէ տիգ տ'գ քէտէրին, ն երեղիւնէ պագ-
մագտա օլտուղու հալու, օթուրտ զու-
եքտէ գալար :

Գաթէրինի ճէմալ իւղէրինտե պուլու-
նան չիգկիւրտէն հիւ պիւսի երկրիստե օլ-
նամաւոր, հաթիւ, սէսինտէ տախի պիւր
տիթէրիցէ կէօրիստիւ : Էօմիւն կէօրիստե
իտի քի, մէղքեր ֆէնա խապէլէր, մէր-
գու մէջ իւղէն, հէփսին պիւրտէն տէր հայ,
անրաեանաեանագ տէրէճէտ պիւլը պիւր
ֆէաթթ խապէրի խոիլէր :

Բէտէրի, մէրգու մէջնի հալիւնէն, սոս
տէրէճէտ տիր, յար տէնչէլ օլտապ :

— Մէ, էփաթը, պաղըրա, պու խա-
պէլէր, բէք անճիպ սուրէթտէ գապուլ
իթմէքտէսին :

Գաթէրին, մէրգու մէջն սէյրիցէ ճէլի-
նի սուլամալը կիպի կէօրիստիւ, լաքին
մէրգու մէջ ճէլիպ վէրի կիպի :

— Բոպէրի էօմիւն տիր, տէտի :

Մէղքեր իւղէ լուղէթէրին, տունք թէ-
րաֆիւրտա, ֆիլդան ու ֆիլդան աղա-
րը լաքինտան զիտալ, պիւր սոք էսէրի պու-
լու մաղա խոի :

Պարթիւթ, քէնտի գրգռնի աղբը պա-
շտնան կիթմիւն տիր զանր իւղէն, տիթէրի-
վէ Մարիի չըղըրալ, մէրգու մէջնի տա-
վէնթի իւղէն, Գաթէրինի, օտարնա կէօ-
թիւրտի :

Մէրգու մէջն քան թուլութեան օրնաւ
նի սուլամալը կիպի կէօրիստիւ, լաքին
մէրգու մէջ ճէլիպ վէրի կիպի :
— Բոպէրի էօմիւն տիր, տէտի :

Մէրգու մէջն քան թուլութեան օրնաւ
նի սուլամալը կիպի կէօրիստիւ, լաքին
մէրգու մէջ ճէլիպ վէրի կիպի :
— Բոպէրի էօմիւն տիր, տէտի :

— Մէրգու մէջն քան թուլութեան օրնաւ
նի սուլամալը կիպի կէօրիստիւ, լաքին
մէրգու մէջ ճէլիպ վէրի կիպի :

Մէրգու մէջն քան թուլութեան օրնաւ
նի սուլամալը կիպի կէօրիստիւ, լաքին
մէրգու մէջ ճէլիպ վէրի կիպի :

Մէրգու մէջն քան թուլութեան օրնաւ
նի սուլամալը կիպի կէօրիստիւ, լաքին
մէրգու մէջ ճէլիպ վէրի կիպի :

Մէրգու մէջն քան թուլութեան օրնաւ
նի սուլամալը կիպի կէօրիստիւ, լաքին
մէրգու մէջ ճէլիպ վէրի կիպի :

Մէրգու մէջն քան թուլութեան օրնաւ
նի սուլամալը կիպի կէօրիստիւ, լաքին
մէրգու մէջ ճէլիպ վէրի կիպի :

Մէրգու մէջն քան թուլութեան օրնաւ
նի սուլամալը կիպի կէօրիստիւ, լաքին
մէրգու մէջ ճէլիպ վէրի կիպի :

Մէրգու մէջն քան թուլութեան օրնաւ
նի սուլամալը կիպի կէօրիստիւ, լաքին
մէրգու մէջ ճէլիպ վէրի կիպի :

(Տէլ-մէ :)